

ECONOMICAL AND LEGAL FOUNDATION OF ORIGINATION THE INSTITUTE OF LOBBYING IN UKRAINE

Grytsenko O. A., Pavlovska L. M.

The economical and legal conditions of origination the institute of lobbying are examined in the article. The basic characters of the groups of special interest are analyzed. Institutional bases of forming of institute of lobbying are scientifically grounded in Ukraine.

Key words: lobbying, institute of lobbying, the groups of special interest, institutional projecting.

УДК 330.52:343.35:35.08

КОРПОРАТИВНІ ІНТЕРЕСИ ФІНАНСОВО-ПРОМИСЛОВИХ ГРУП ТА КОРУПЦІЙНІ ЧИННИКИ ПРОДУКУВАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ

*Г. Ю. Дарнопих, кандидат економічних наук, доцент
Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого*

Дається економіко-правова характеристика діяльності фінансово-промислових груп, досліджуються характер і напрямки впливу їх корпоративних інтересів на сучасний стан економічної злочинності у сфері паливно-енергетичного комплексу. Аналізується роль корупційних чинників у криміналізації галузей зазначеної сфери. Дається оцінка функціонування бізнес-еліт у вітчизняній економіці.

Ключові слова: фінансово-промислові групи, олігархія, бізнес-еліта, корпоративізація, корупція, паливно-енергетичний комплекс, економічна влада.

Постановка проблеми. Організація ефективної системи протидії злочинності у сфері економічних відносин є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, особливо для країн з трансформаційною економікою. Для України як для суверенної і незалежної держави економічна злочинність — одне з головних випробувань на життєздатність. Вона завдає найбільш значної шкоди таким сферам господарювання, які визначають економічну безпеку держави. До них належить і паливно-енергетичний комплекс (далі — ПЕК).

Досвід ринкових перетворень за роки незалежності свідчить про те, що ринкові відносини ще не гарантують самі по собі зменшення або усунення гостроти суспільних протиріч, які породжують криміногенні чинники.

У системі детермінант економічної злочинності важливе місце посідають корпоративні інтереси фінансово-промислових груп і пов'язані з ними корупційні чинники.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Уже тривалий час питання вивчення зазначених факторів злочинності економічної спрямованості залишаються доволі активною сферою як емпіричних, так і теоретичних досліджень, які супроводжуються появою у вітчизняній і зарубіжній економічній і правовій літературі відповідних публікацій [2; 3; 6; 11; 13; 15; 16; 24].

Більшість сучасних дослідників справедливо зазначають, що відстежити вплив фінансово-промислових груп (ФПГ) на стан злочинності неможливо без аналізу їх природи і тенденцій розвитку.

Ряд учених пов'язує формування криміногенного характеру вітчизняних ФПГ насамперед із структурними деформаціями у відносинах власності, що сформувалися в процесі приватизації [13, с. 326–334]. Домінування неформальної, тіньової приватизації перетворило первинне роздержавлення фактично у перерозподіл власності, яка переходила до приватних осіб. Відтоді сформувався принцип, який діє і дотепер: нелегальна власність створила можливість швидкого особистого збагачення без адекватної відповідальності за її ефективне використання [там само, с. 329]. Тому не випадково базові галузі української економіки, зокрема ПЕК, сьогодні втягуються в перманентний віртуальний перерозподіл власності, який не пов'язаний ні з персоніфікацією власності, ні з отриманням прибутку за рахунок ефективного господарювання. До того ж механізми такого перерозподілу власності і механізми створення доданої вартості, капіталізації отриманих прибутків і нарощування основного капіталу не тільки органічно не доповнюють один одного, але й діють фактично в протилежних напрямках.

Зазначений принцип виступає економічною основою криміногенності сучасних ФПГ, яка проявляється, зокрема, в нинішньому напівкримінальному перерозподілі власності шляхом «рейдерства». А ознаками зростаючої криміногенності є багатоканальна система тінізації економіки, її корумпованість і олігархізація, а також кваліфікований механізм відповідного лобіювання [там же, с. 331].

Інші автори активніше досліджують інституціональні аспекти утворення та генезису українських ФПГ [8, с. 42–43; 13, с. 532–538]. Зокрема, В. В. Дементьєв вважає, що деінституціоналізація влади і втрата соціального контролю над розподілом економічної влади в суспільстві відбувається перш за все через нерозвинутість політичних і економічних інститутів, а також

механізмів примушення до їх дотримання. У таких умовах владна позиція визначається не формальним економічним або правовим статусом суб'єкта економіки, а його доступом до нелегітимних (з позицій економічного порядку) джерел панування корумпованої державної, напівкримінальної та кримінальної влади. Крім того, суттєво зростає роль приватного примусу як джерела економічної влади [13, с. 533].

Посилює потенційну криміногенність ФПП ще один чинник. Формальна трансформація системи влади та її неформальний перерозподіл мають своїм наслідком відсутність рівноваги влади і стабільного «балансу сил». Така владна нерівновага існує як на інституційному, так і на персональному рівні. Жоден з учасників економічного процесу не має впевненості у збереженні владної позиції в економічній системі, і, відповідно, у збереженні своєї власності, посад, доходів, заощаджень тощо. Цим зумовлено домінування короткострокових інтересів при використанні приватної влади: використання доступу до влади для максимізації приватних доходів у найбільш ліквідній формі і в максимально стислі терміни [7, с. 27; 13, с. 533].

Зазначені позиції, безумовно, є не єдиними, але найбільш загальними в наукових дослідженнях економіко-правових характеристик ФПП. Але, зважаючи на те, що ФПП — це багатопланове системне явище, яке до того ж динамічно розвивається, існує багато інших його аспектів, і деякі з них у сучасних умовах суттєво модернізуються й актуалізуються.

Формулювання цілей. Метою даного наукового дослідження є аналіз новітніх тенденцій у механізмі впливу корпоративних інтересів ФПП і пов'язаних з ними корупційних чинників на криміногенність сфери ПЕК.

Вклад основного матеріалу. Перш за все потрібно зазначити, що нинішній стан суспільного розвитку відбувається під знаком домінуючого впливу економічних і політичних еліт, до яких входять і провідні ФПП. Фахівці вважають, що проблема якості еліти та її підвищення сьогодні для України є доленосною, і від її розв'язання залежить сценарій подальшого суспільного розвитку. На жаль, сучасна елітна економіка України набула паразитичного характеру і стала сферою господарювання для обмеженого кола осіб, забезпечених олігархічними, політичними відносинами, корупційними зв'язками з вищими щаблями адміністративної та судової влади, правоохоронних органів, відсутністю політичної, економічної конкуренції у поєднанні з необмеженим доступом до найбільших ресурсів країни. Форма існування елітного сектора органічно набуває ознак організованих форм девіаційної діяльності, у тому числі злочинної — альтернативних тіньових центрів влади разом з тіньовим силовим забезпеченням [17, с. 235].

Особливо чутливим до такого стану є ПЕК; адже, на думку вчених, сировинний ресурс легко контрольований вузькою владною групою, яка фактично

є монополістом влади і контролю над фінансовими потоками. А у країні, де домінує сировинний сектор, рухатися до правової держави можливо тільки за умови, що діє логіка «взаємостримування» бізнеса і влади [12, с. 16]. Взагалі, як свідчить історичний досвід, є тільки дві речі, що впливають на прийняття рішень сучасними елітними утвореннями — це влада і ресурси.

Бізнес-інтереси ФПГ дуже глибоко інтегровані з процесами прийняття політичних рішень. Деякі автори навіть порівнюють національну українську економіку з певного роду акціонерним товариством, в якому свої інтереси можуть лобіювати лише великі «акціонери» [14, с. 78]. В останніх публікаціях все більше інформації про утворення олігархічно організованих політичних груп (ОПГ), у яких взагалі нема вже потреби в державі як у джерелі та гаранті правил гри в економіці та суспільстві, оскільки їм потрібна саме «гра без правил». Їм просто потрібна влада, щоб забезпечити продовження розвитку «олігархоміки» [9, с. 8]. Про це свідчить діяльність української газової ОПГ на прикладі подій навколо «РосУкрЕнерго» (РУЕ), які показують тривале й гостре протистояння між основними політико-фінансовими кланами разом з їх лобістами у владних структурах. При цьому інтереси держави і питання побудови цивілізованої моделі внутрішнього газового ринку враховуються в кращому випадку в останню чергу. Поширюються випадки лобіювання і підтримки законодавцями програм і законів, потрібних для груп з особливими інтересами, а чиновники втілюють ці документи в життя, навіть коли вони неефективні, небажані в економічному і соціальному відношенні, ведуть до значних суспільних втрат і є криміногенним чинником. Потенціал розвитку України спрямовується на «зони зростання» конкретних ОПГ, і влада сприяє саме такому типу розвитку. Не випадково за рейтингом індексу сприйняття корупції «Transparency International 2002—2009» Україна з 84-ї позиції у 2002 р. відійшла на 146-ту в 2009 р.

Корупція поширюється як неформальна альтернатива економічно неефективному регуляторному середовищу [5, с. 58]. Вона сприяє появі офіційних привілейованих структур, поряд з якими внаслідок правової слабкості держави неодмінно з'являються кримінальні злочинні структури. Останні не тільки займаються злочинними промислами, тіншовим бізнесом, пошуком і наданням конфіденційної інформації, а й координують можливості виходу на певні ринки тих, хто не може зробити це офіційно, зменшуючи при цьому трансакційні витрати. Кримінальні елементи завдяки тісним контактам з бюрократією одержали можливість легалізації тіншових доходів і участі в перерозподілі надприбутку. Фахівці зазначають, що групи, які тепер привласнюють право контролю над фінансовими і політичними ресурсами, мають ще більшу, порівняно з радянською системою, згуртованість і солідарність, усвідомлення своїх інтересів і механізми захисту [5].

Таким чином, за допомогою владної підтримки на рівні держави і регіональних політичних еліт окремі ФПГ активно втручаються в економічні процеси, приватизацію, ініціюють поділ економіки на сфери свого впливу, створюють для себе преференції та відповідні прикриття, пільгові умови функціонування.

Вражаючі приклади подібних дій можна знайти в сфері ПЕК. Так, незважаючи на мораторій на приватизацію розподільчих газопроводів, у сфері газорозподілу і внутрішніх поставок газу процес приватизації фактично триває понад 15 років. Підприємства з газопостачання і газифікації (обл- і міськгази) пройшли через корпоратизацію і акціонування ще у 1995—1997 рр.

На сьогодні в Україні працює 55 ЗАТ із газопостачання і газифікації. При цьому в жодному з них частка держави не перевищує 51 % акцій. А в 13 великих підприємствах облгазу держава не має навіть контрольного пакета [23, с. G2]. Натомість ФПГ Д. Фірташа (власник Group DF і співвласник РУЕ) через офшори контролює 75 % «облгазів» і є монополістом на ринку розподілу газу. Загальний дохід Group DF у 2008 р. перевищив 5 млрд доларів [10, с. 8]. Попередні уряди намагалися повернути державі контроль над цією сферою. Так, «Нафтогаз України» в серпні 2009 р. на виконання рішення уряду № 775 від 10.06.2009 р. завершив створення дочірньої компанії «Нафтогазмережа», якій планували передати в управління державні газорозподільчі мережі обл- і міськгазів. Однак Мінпаливноенерго 13 квітня 2010 р. своїм наказом припинило діяльність ДП «Нафтогазмережа» шляхом його реорганізації і приєднання до компанії «Газ України». У свою чергу НКРЕ анулювала з 01.05.2010 р. ліцензію «Нафтогазмережі» на постачання газу за нерегульованим тарифом. Нарешті, 05.07.2010 р. Кабмін постановою № 547 взагалі визнав такою, що втратила чинність, постанову № 775 від 10.06.2010 р., фактично відновивши нелегітимний статус обл- і міськгазів.

Звісно, такі наслідки монопольної діяльності ФПГ на ринку газу суттєво загострюють криміногенність цієї сфери. Минулого року головне управління податкової міліції ДПАУ розкрило махінації на газопостачальних підприємствах у чотирьох областях. Перевірка встановила, що керівники обл- і міськгазів реалізовували великі обсяги газу не напряму промисловим, комунальним підприємствам, бюджетним закладам і населенню, а продавали підприємствам-посередникам, які збували кінцевим споживачам газ за значно завищеною ціною. Отриманий прибуток «відмивався» через конвертаційні центри. Збитки склали 350 млн грн [4, с. 1].

Присутність ФПГ на ринку електроенергії підтверджує пряму залежність монополізації електроринку з його криміналізацією. Перевірки податківців Сумської області на початку 2010 р. підприємств-монополістів, що працюють на ринку енергоресурсів, підтвердили висновки оперативно-економічного

аналізу про використання на підприємствах схем ухилення від сплати податків та нецільового використання коштів. Встановлені факти взаємовідносин енергетичних компаній з фіктивними фірмами, рахунки яких використовувалися для перекачування у тінь десятків мільйонів гривень. Результатом перевірок стало порушення двох кримінальних справ, за якими загальна сума збитків становить близько 6 млн грн.

Ще одну кримінальну справу в тій же області порушено за фактом ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах посадовими особами одного з енергопостачальних товариств. Для заниження податкових зобов'язань посадовці проводили фіктивні операції з ремонту електромереж і основних засобів. Для розрахунків за тіньовими схемами використовувалися кошти споживачів, які посадовці вміло «розчиняли» на рахунках сумнівних підрядників. Таким чином з легального обороту виведено у тінь близько 7 млн грн, що призвело до несплати до бюджету 2,4 млн грн податків: 1,1 млн грн ПДВ, 1,3 млн грн — податку на прибуток.

Подібні схеми виявлені й на інших підприємствах галузі. Під час перевірки одного з теплоенергетичних підрозділів області податківці встановили факти проведення незаконних операцій, які завдали бюджету збитків майже на 3 млн грн. Так, з метою штучного збільшення витрат на рахунок одного з київських інститутів тепловиків перерахували близько 18 млн грн за виконання аудиторських робіт і отримання підприємством сертифіката відповідності міжнародним стандартам. При цьому з'ясовано, що цей інститут зареєстрований на підставних осіб, не має жодних дозвільних документів, а всі роботи виконує один працівник. Установлено також, що реальна вартість, яку підприємство сплатило легальному підряднику, становила всього 116,4 тис. грн. За цим фактом прокуратура області порушила кримінальну справу за ст. 212, ч. 3 Кримінального кодексу України (ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах), ст. 366, ч. 1 (службове підроблення), ст. 358, ч. 1 (підроблення документів) [18, с. 5].

Вугільна галузь також потерпає від свавілля вітчизняних ФПГ. Ручне управління ними ринком вугілля через владні структури проявилось і в шахрайській приватизації, коли в приватну власність за непрозорими схемами було передано за безцінь найбільш рентабельні шахти і об'єднання; і в політиці «подвійних стандартів», коли Кабмін Ю. Тимошенко в 2009 р. звільнив державні вугільні підприємства від сплати зборів до Пенсійного фонду і фондів соціального страхування, грубо порушивши Закон України «Про захист економічної конкуренції»; і в багатомільйонних дотаціях і списаннях боргів для державних шахт, тоді як приватні сплачують за електроенергію для видобутку вугілля на чверть більше бюджетників. Формування цін на вугільну продукцію законодавством не врегульовано, а підзаконні акти, як відзначало-

ся в рішенні РНБО України (серпень 2008 р.) часто лише погіршують ситуацію. Як зазначив прем'єр-міністр України М. Азаров на засіданні Верховної Ради в доповіді про відповідальність Кабміну, вугільну галузь відкинуто на рівень 1996 р. У ній процвітають корупція і розбазарювання державних коштів. За свідченням міністра вугільної промисловості Ю. Яценка, на 1 вересня 2010 р. борги вугільних підприємств перевищили 12 млрд грн [20, с. 4].

У таких умовах криміналізація ринку вугілля поширюється кількісно і якісно. Вугільна галузь є об'єктом пильного інтересу з боку злочинних угруповань.

За інформацією прес-служби управління СБУ в Луганській області, щорічно правоохоронці виявляють на вугільних об'єктах краю десятки кримінальних структур, інколи декілька на одному підприємстві. Так, у 2009 р. порушено 28 кримінальних справ за фактами злочинів, виявлених на об'єктах галузі, до бюджету держави повернуто 53 млн грн [21, с. 10].

За даними управління державної служби по боротьбі з економічними злочинами ГУ УМВС України в Донецькій області, за 2009 р. у сфері надкористування порушено 75 кримінальних справ, з яких 65 — за ст. 240 Кримінального кодексу України «Порушення правил охорони надр». Виявлено діяльність 45 організаторів «копанок», серед яких троє — посадовці державних вугільних підприємств, які сприяли незаконному користуванню надрами. Однак організаторам незаконного видобутку вугілля «світить» лише символічна відповідальність. Приміром, у 2009 р. фігуранти 43-х розглянутих у суді кримінальних справ отримали покарання у вигляді штрафу в розмірі 1000–1500 грн. І продовжують працювати, знаючи, що штраф вони відпрацюють за півдня.

ГСУ МВС узагальнило результати розслідування кримінальних справ, порушених за фактами вчинення корисливих злочинів на підприємствах вугільної галузі України. Аналіз свідчить, що слідчі підрозділи міліції розслідували 410 справ, які стосувалися всіляких незаконних обладунків на об'єктах сфери видобування вугілля. Найпоширенішим видом наживи на українському антрациті став доволі популярний у нинішніх злодіїв спосіб — крадіжка, зумовлена зловживанням службовим становищем. Таких випадків більше половини з розслідуваних фактів, дві третини з яких уже стали предметом судових слухань. Також вугільна галузь страждає від хабарництва (42 кримінальні справи) і службової недбалості (21 справа). Збитки від згаданих вище порушень закону становлять майже 11,5 млн грн [22, с. 5].

Висновки. Проведений аналіз переконливо доводить, що «олігархономіка» через корупцію фактично відключила імунну систему держави [9, с. 8]. У Законі України «Про основи національної безпеки» від 19.06.2003 р. зазначено, що основною реальною і потенційною загрозою національній безпеці України в економічній сфері є домінування в діяльності управлінських структур

особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними. Але це, на жаль, ігнорується державними структурами, тому що органи державної влади у сфері національної безпеки або мають у своїх вищих ешелонах представників ОПГ, або просто бездіють. Така ситуація погіршує економічний стан базових галузей народного господарства, зокрема ПЕК, а також сприяє підвищенню їх криміногенності.

У такому ж напрямку діють і інші економіко-правові чинники:

– істотне відставання від вимог часу процесу визначення стратегічних орієнтирів для розвитку галузей ПЕК, пріоритетних сфер досягнення і підтримання конкурентоспроможності як у контексті внутрішньої соціально-економічної стратегії, так і у глобалізаційному вимірі;

– неадекватність інструментів формування і реалізації державної промислової політики в сфері ПЕК новим інституційним умовам, зокрема — динамічним змінам у структурі власності, появі нових центрів економічної влади, що приймають рішення, керуючись власними корпоративними інтересами;

– незавершеність системних інституційних і ринкових перетворень як необхідних передумов ефективного функціонування та динамічного розвитку ПЕК (структура і захист прав власності, механізми державного регулювання, економічна і адміністративна інфраструктури тощо);

– суттєві суперечності між галузями, комплексами та виробництвами у сфері ПЕК, нові форми міжгалузевої конкуренції та гостре суперництво у законодавчому колі та владних структурах [1, с. 10];

– на крупних підприємствах ПЕК встановлено разючу невідповідність структури акціонерного капіталу структурі реального капіталу [7, с. 35].

Потрібна корпоратизація існуючих сьогодні цілісних закритих бізнес-структур, які контролюють реальні господарські комплекси. Розв'язання цієї проблеми дозволить суттєво скоротити рівень концентрації економічної влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амоша О. Промислова політика України: концептуальні орієнтири на середньострокову перспективу / О. Амоша, В. Вишневський, Л. Збарацька // Економіка України. — 2009. — № 11. — С. 4–13.

2. Бова А. А. Соціальний капітал і організована злочинність [Електронний ресурс] / А. А. Бова // Науково-практичний журнал. — 2003. — № 8. — Режим доступу: http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/8_text/g8_04.htm

3. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн. / РНБО України, Міжвід. н-д. центр з пробл. боротьби з орг. злочинністю ; редкол.: Б. В. Романюк (голова) та ін. — К. : Міжвід. НДЦ з пробл. боротьби з орг. злочинністю, 2008. — № 18. — 330 с.

4. Время. — 2010. — 17 марта.
5. Галушка З. І. Соціально-економічні чинники стратифікації трансформаційного суспільства / З. І. Галушка // Екон. теорія. — 2009. — № 3. — С. 50–59.
6. Гесць В. Ліберально-демократичні засади: курс на модернізацію України / В. Гесць // Економіка України. — 2010. — № 3. — С. 4–20.
7. Дементьев В. В. Структура економічної влади і поведінка власника підприємства / В. В. Дементьев // Екон. теорія. — 2008. — № 2. — С. 22–96.
8. Дементьев В. В. Держава і регіони: чому немає згоди? (Інституційний аспект) / В. В. Дементьев // Екон. теорія. — 2010. — № 1. — С. 39–48.
9. Дзеркало тижня. — 2010. — 15 трав. (№ 18).
10. Дзеркало тижня. — 2010. — 25 верес. (№ 28).
11. Евстигнеева Л. Преодоление «третьего пути» / Л. Евстигнеева, Р. Евстигнеев // Вопр. економіки. — 2006. — № 2. — С. 126–139.
12. Зверяков М. Ліберальна ідея і модернізація економіки України / М. Зверяков // Економіка України. — 2010. — № 7. — С. 11–12.
13. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований / под ред. А. А. Гриценко. — Х. : Форт, 2008. — 928 с.
14. Круш П. Лобіювання економічних інтересів у державі / П. Круш // Економіка України. — 2005. — № 10. — С. 75–80.
15. Мельник М. І. Науково-практичний коментар Закону України «Про боротьбу з корупцією» / М. І. Мельник, А. І. Редька, М. І. Хавронюк ; за ред. М. І. Мельника. — К. : Атіка, 2008. — 371 с.
16. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії / Є. В. Невмержицький ; Акад. прокуратури України. — К. : КНТ, 2008. — 364 с.
17. Предборський В. А. Детінізація економіки у контексті трансформаційних процесів : монографія / В. А. Предборський. — К. : Кондор, 2005. — 614 с.
18. Уряд. кур'єр. — 2010. — 20 січ.
19. Уряд. кур'єр. — 2010. — 11 лют.
20. Уряд. кур'єр. — 2010. — 18 берез.
21. Уряд. кур'єр. — 2010. — 18 трав.
22. Уряд. кур'єр. — 2010. — 4 серп.
23. Щотижневик «2000». — 2010. — 20 серп. (№ 33).
24. Weber M. On charisma and institution building [Електронний ресурс] / M. Weber. — Chicago : University of Chicago Press, 1968. — Режим доступу: http://scep sis. ru/ library/ id_647.html

КОРПОРАТИВНЫЕ ИНТЕРЕСЫ ФИНАНСОВО-ПРОМЫШЛЕННЫХ ГРУПП И КОРРУПЦИОННЫЕ ФАКТОРЫ ПРОДУЦИРОВАНИЯ ПРЕСТУПНОСТИ В СФЕРЕ ТОПЛИВНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА

Дарных Г. Ю.

Дается экономико-правовая характеристика деятельности финансово-промышленных групп, исследуется характер и направления их влияния на современное состояние экономической преступности в сфере топливно-энергетического комплекса. Анализируется роль коррупционных факторов в криминализации отраслей этой сферы. Дается оценка функционирования бизнес-элит в отечественной экономике.

Ключевые слова: финансово-промышленные группы, олигархия, бизнес-элиты, корпоратизация, коррупция, топливно-энергетический комплекс, экономическая власть.

CORPORATE INTERESTS OF FINANCIAL AND INDUSTRIAL GROUPS AND CORRUPTION FACTS OF PRODUCTION CRIME IN THE SPHERE OF FUEL AND ENERGETICS COMPLEX

Darnoykh G. Y.

Legal and economic characteristics of activity of financial and industrial groups has been presented in the article, the character and the directions of their influence on modern state of economic crimes in the sphere of fuel and energetic complex has been researched. The role of corruption facts in the criminalization of these fields has been analyzed. Author's opinion of business-elites functioning in modern economy has been expressed.

Key words: financial and industrial groups, oligarchy, business-elite, corporatization, corruption, fuel and energetic complex, economical power.

УДК 330.133

**КОНДОМІНІУМ ЯК СУБ'ЄКТ
САМОСТІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОМ**

І. А. Єфіменко, кандидат економічних наук, доцент
Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого

У статті розглядаються кондомініуми як інституційно-організовані суб'єкти ринку нерухомості. Доводиться необхідність створення кондомініумів як найефективнішого способу управління в житловій сфері.